

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА

RAUF ABLYAZOV UNIVERSITY
EAST EUROPEAN

Кафедра права та інформаційної справи

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Спеціальність

Д8 ПРАВО

Освітньо-професійна
програма

ПРАВО

Освітній ступінь

БАКАЛАВР

2026 рік

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Шифр навчальної дисципліни (за ОПП)	ОК 7
Мова викладання	українська
Семестр	4
Обсяг дисципліни (у кредитах ЄКТС і годинах)	4/120
Передумови вивчення дисципліни:	ОК 5 Історія української державності і культури ОК 6 Фахова українська мова та основи ділової комунікації
Анотація навчальної дисципліни:	Навчальна дисципліна «Філософія» спрямована на формування у студентів глибокого розуміння основних філософських ідей, концепцій та методів мислення, які вплинули на розвиток світової культури, науки та суспільства. Курс охоплює ключові філософські течії та постаті від античності до сучасності, дозволяючи студентам усвідомити взаємозв'язок між філософськими знаннями та практичним життям. Вивчення дисципліни «Філософія» сприяє розвитку критичного мислення, логічного аналізу, уміння формулювати аргументовані висновки та оцінювати соціальні, моральні та культурні явища. Таким чином, курс допомагає студентам осмислити фундаментальні питання буття, цінностей та моральної відповідальності, а також усвідомити значення філософського підходу для особистісного та суспільного розвитку.
Мета і завдання навчальної дисципліни:	<i>Мета:</i> прищепити здобувачам вищої освіти основи світоглядної культури, виробити навички абстрактного мислення, які відповідають сучасним вимогам і є необхідним мінімумом для розвитку творчого мислення, спроможності до критичного аналізу ідей, позицій, думок самостійно мислячої особи, громадянина, захисника правопорядку. <i>Завдання:</i> – знати головні течії, напрямки та найважливіші вчення світової та української філософської думки; – навчити розпізнавати та усвідомлювати ключові філософські проблеми у минулому та сучасному культурному житті; – засвоїти основи філософського погляду на світ і людину в умовах сучасних культурних і суспільних трансформацій; – розвинути уміння самостійно мислити, аналізувати та критично оцінювати соціальні, моральні та культурні явища; – сформувати ціннісне та світоглядне ставлення, що допомагає орієнтуватися у демократичному суспільстві та підготовці до професійної діяльності.
Мета орієнтована на формування у	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.

здобувачів таких компетентностей:	
Результати навчання:	РН1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин. РН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

2 ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форма організації освітнього процесу	Кількість кредитів	Загальна кількість годин	Семестр вивчення	Обсяги за видами навчальних занять			Самостійна робота (год)	Вид індивідуального завдання	Форма підсумкового контролю (екзамен/залік)
				Лекції (год)	Практичні, семінарські (год)	Лабораторні (год)			
Денна форма навчання	4	120	4	28	14		78	реферат	екзамен
Заочна форма навчання	4	120	4	4	2		114	реферат	екзамен

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку філософії

Тема 1. Філософія як форма духовної культури та спосіб осмислення світу.

Поняття та предмет філософії. Походження терміна «філософія». Філософія як світоглядне знання. Співвідношення філософії з міфологією, релігією та мистецтвом. Філософія як цілісне бачення світу, людини та характеру їхньої взаємодії. Філософія як система знань і як життєва мудрість. Роль філософії у розвитку культури та формуванні світогляду особистості.

Тема 2. Філософія як форма теоретичного та світоглядного знання.

Філософія в системі наук. Основні функції філософії: методологічна, пізнавальна та ціннісна. Рефлексивний і критичний характер філософського мислення. Філософування як процес осмислення дійсності. Особистісний (авторський) характер філософського пошуку. Структура філософського знання та специфіка філософських проблем. Мова філософії та її роль у формуванні понять. Філософські категорії як універсальні способи осмислення світу.

Тема 3. Філософська думка стародавнього Сходу.

Характерні особливості філософії стародавніх східних цивілізацій. Соціально-історичні та культурні умови формування філософських уявлень. Основні напрями філософської думки у Стародавньому Китаї: конфуціанство та даосизм. Етичні та правові ідеї у філософських системах Стародавнього Китаю. Значення філософських учень Стародавнього Китаю для розвитку світової філософської традиції.

Тема 4. Філософія Стародавньої Греції.

Загальні риси та значення античної філософії в історії європейської культури. Соціально-економічні й духовні передумови виникнення філософського мислення у Стародавній Греції. Основні етапи розвитку античної філософії та коло ключових проблем, що розглядалися мислителями античності.

Натурфілософські пошуки мілетської школи: осмислення першооснови буття у вченнях Фалеса, Анаксимандра та Анаксімена. Піфагорійська традиція: уявлення про число, міру та гармонію як фундаментальні принципи впорядкування Космосу. Філософія Геракліта: ідея всезагальної мінливості, єдності протилежностей та вчення про Логос. Онтологічні погляди елеатської школи (Парменід, Зенон): концепція Єдиного і проблема руху. Атомістичне вчення Демокрита.

Софістика як етап розвитку античної філософії та її роль у формуванні гуманістичної традиції західної культури. Антропологічний поворот в античній філософії. Розуміння людини як «міри всіх речей» у вченні Протагора та витоки морального релятивізму.

Філософія Сократа як вчення про моральну відповідальність особистості. Діалогічний характер сократівського методу. Іронія та майєвтика як основні прийоми пізнання істини. Подальший розвиток ідей сократичної традиції.

Філософська система Платона: вчення про ідеї та його онтологічний, пізнавальний, антропологічний і соціально-політичний виміри. Аристотель як завершувач і систематизатор античної філософії: критика платонівського вчення про ідеї, основні положення метафізики, етичне вчення та концепція держави.

Тема 5. Філософська думка Середньовіччя та епохи Відродження.

Загальні особливості та основні етапи розвитку середньовічної філософії. Формування християнського світогляду як духовної основи європейської культури. Апологетика як початковий напрям середньовічної філософії, її призначення та характерні риси. Основні ідеї у творах Тертуліана й Орігена.

Патристика як філософське осмислення християнської віри. Роль Отців Церкви у розвитку середньовічної думки. Філософські погляди Аврелія Августина: уявлення про Бога, людину, історичний процес і моральну відповідальність особи.

Схоластика як провідна форма філософського мислення Середньовіччя. Специфіка схоластичного способу міркування та його значення для розвитку освіти. Основні проблеми схоластики: співвідношення віри й розуму, пояснення зла у світі, пошуки раціональних доказів буття Бога. Філософська система Фоми Аквінського.

Погляди на державу, владу та право у середньовічній філософії на прикладі концепцій Аврелія Августина і Фоми Аквінського.

Соціокультурні передумови виникнення філософії епохи Відродження. Орієнтація на людину та її гідність як головна риса ренесансного світогляду. Основні етапи розвитку філософії Відродження. Італійський гуманізм та його значення для формування нової європейської культури.

Політико-філософські ідеї Нікколо Макіавеллі: нове бачення держави й політичної влади. Соціальні ідеї Томаса Мора та образ ідеального суспільства. Значення філософії Відродження для переходу від середньовічного до нового часу в історії філософії та культури.

Тема 6. Філософія Нового часу: пошук універсального методу пізнання та нове розуміння людини і суспільства.

Історичні та соціально-економічні умови формування філософії Нового часу. Перехід до нового типу мислення, пов'язаного з розвитком науки, техніки та суспільних відносин. Посилення уваги до проблем методу пізнання та наукового знання. Взаємодія філософії з природничими науками.

Основні напрями філософії Нового часу: емпіризм і раціоналізм. Їхні спільні риси та відмінності у розумінні шляхів пізнання світу. Значення досвіду та розуму в процесі отримання знання.

Філософія Френсіса Бекона як спроба оновлення науки. Ідея реформування знання та побудови нового наукового методу. Класифікація наук і визначення місця філософії. Критика хибних уявлень мислення («ідолів»). Роль досвіду та індукції у науковому пізнанні.

Рене Декарт як представник раціоналістичної традиції. Розуміння предмета філософії та значення методу для пізнання істини. Основні правила раціонального мислення. Вчення про інтелектуальну інтуїцію та роль сумніву у процесі пізнання.

Уявлення про людину в раціоналістичній філософії. Антропологічні та соціально-політичні ідеї Бенедикта Спінози. Концепція гармонійної побудови світу у філософії Готфріда Вільгельма Лейбніца.

Філософсько-правові погляди Томаса Гоббса: уявлення про природний стан людини, природне право та державу. Теорія суспільного договору. Подальший розвиток ідей природного права і суспільного договору у філософії Джона Локка, його бачення прав і свобод особистості.

Тема 7. Німецька класична філософія кінця XVIII – початку XIX ст.

Загальна характеристика німецької класичної філософії та її значення для розвитку європейської культури. Основні риси класичної філософської думки: прагнення до системного мислення, увага до проблем пізнання, моралі та свободи людини.

Філософські погляди Іммануїла Канта. Нове розуміння процесу пізнання та ролі людини у формуванні знання. Обмеженість людського пізнання та значення розуму. Основні ідеї етики Канта, поняття морального обов'язку та відповідальності особистості.

Філософія Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Ідея розвитку та змін як основа філософського бачення світу. Діалектика як спосіб пояснення процесів мислення, природи й суспільства. Розуміння історії як закономірного процесу розвитку людства.

Погляди Гегеля на право, мораль і державу. Свобода особистості та її зв'язок із суспільством і законом.

Вплив німецької класичної філософії на подальший розвиток філософії, гуманітарних наук і сучасного світогляду.

Тема 8. Некласична філософія XIX – XXI ст.

Загальні умови виникнення некласичної філософії та її відмінність від класичної традиції. Зміна уявлень про людину, науку та суспільство в умовах модерного й сучасного світу.

Позитивістська філософія та її основні ідеї. Прагнення пояснювати світ на основі наукових фактів і досвіду. Погляди Огюста Конта. Критика метафізики. Подальший розвиток позитивізму: емпіріокритицизм та постпозитивізм. Ідеї Карла Попера про науку, наукове знання та його розвиток.

Марксизм як напрям соціально-філософської думки. Розуміння суспільства як цілісної системи. Матеріалістичне пояснення історичного розвитку. Проблема відчуження людини та шляхи до соціальної свободи. Уявлення про людину, працю і суспільні відносини.

Антропологічна спрямованість некласичної філософії. Філософія життя як спроба осмислення людського буття. Погляди Фрідріха Ніцше. Ідея переоцінки цінностей і образ сильної, творчої особистості.

Екзистенціалізм як філософія людського існування. Проблеми свободи, вибору, відповідальності та сенсу життя. Поняття екзистенції. Основні представники екзистенціалізму та їх внесок у розуміння людини в сучасному світі.

Тема 9. Українська філософія

Україна на перехресті Заходу і Сходу: проблеми культурної та національної ідентичності. Основні особливості української філософської традиції.

Питання призначення людини та її місця у світі у творах видатних українських мислителів: Ярослава Мудрого, Кирила Туровського, Станіслава Оріховського, Григорія Сковороди, П.Д. Юркевича. Філософія держави в Україні: ідеї Б. Кістяківського,

М.Грушевського, О. Терлецького. Їхнє значення для розуміння прав і обов'язків людини у суспільстві.

Українська філософія ХХ – початку ХХІ ст.: основні теми, актуальні проблеми та напрямки розвитку. Значення вітчизняної філософії для сучасного культурного та суспільного життя.

Змістовий модуль 2. Філософський аналіз розвитку природи, суспільства та мислення

Тема 10. Філософські основи буття: метафізика і онтологія

Проблема буття як головне питання метафізики і онтології, різні рівні буття та способи їх розуміння, категорії буття, субстанція і матерія, основні концепції матерії і її властивості, поняття простору і часу та різні підходи до їх трактування, атрибути матерії, поняття руху, зміни і розвитку як фундаментальних характеристик існування.

Тема 11. Ключові проблеми гносеології

Основне питання теорії пізнання та провідні гносеологічні підходи (пізнавальний оптимізм, агностицизм, скептицизм). Пізнання як форма взаємозв'язку між суб'єктом і об'єктом. Проблема істини та головні концепції її розуміння. Види істини. Критерії істинності знання. Питання джерел пізнання. Рівні й основні форми пізнавальної діяльності.

Тема 12. Філософські проблеми наукового пізнання

Наукове пізнання як особливий вид пізнавальної діяльності людини, спрямований на отримання достовірних і обґрунтованих знань про світ. Особливості наукового пізнання та його відмінність від повсякденного й філософського пізнання. Проблема відмежування наукового знання від ненаукового. Принципи верифікації та фальсифікації як способи перевірки наукових тверджень. Методологія науки, її основні рівні, методи та рівні наукового пізнання. Класичне й неklasичне розуміння науки. Основні ідеї неklasичної філософії науки (Т. Кун, П. Фейєрабенд, І. Лакатос). Роль філософії науки в розумінні розвитку науки та меж її можливостей.

Тема 13. Соціальна філософія

Соціальна філософія як розділ філософського знання, що вивчає суспільство, закономірності його розвитку та місце людини в соціальному світі. Особливості соціальної філософії. Взаємозв'язок природи, суспільства і людини. Поняття біосфери та ноосфери. Суспільство як цілісна система та його структура. Основні сфери суспільного життя. Проблема рушійних сил і напрямів суспільного розвитку. Глобальні проблеми сучасного світу та можливі перспективи розвитку людства.

Тема 14. Філософія культури та філософська антропологія

Культура і людина як основні предмети філософського осмислення. Поняття культури та співвідношення природного і культурного в житті людини. Культура як показник рівня людяності та самореалізації особистості. Ціннісні основи культури. Поняття цінності та її роль у формуванні культури. Загальнолюдські, групові й індивідуальні виміри культури. Національна культура та її значення для розвитку суспільства. Співвідношення культури й цивілізації.

Філософське розуміння людини та основні напрями філософської антропології ХХ–ХХІ ст. Природниче й філософське бачення людини. Проблема походження людини та суспільства (антропосоціогенез). Свобода і необхідність у людській діяльності. Пошук сенсу людського життя. Екзистенціальне розуміння людини як відкритого проекту самотворення.

3.2 Тематика лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Філософія як форма духовної культури та спосіб осмислення світу	2	2
2.	Філософія як форма теоретичного та світоглядного знання	2	
3.	Філософська думка стародавнього Сходу	2	
4.	Філософія Стародавньої Греції	2	
5.	Філософська думка Середньовіччя та епохи Відродження	2	
6.	Філософія Нового часу: пошук універсального методу пізнання та нове розуміння людини і суспільства	2	
7.	Німецька класична філософія кінця XVIII – початку XIX ст.	2	
8.	Некласична філософія XIX – XXI ст.	2	
9.	Українська філософія	2	2
10.	Філософські основи буття: метафізика і онтологія	2	
11.	Ключові проблеми гносеології	2	
12.	Філософські проблеми наукового пізнання	2	
13.	Соціальна філософія	2	
14.	Філософія культури та філософська антропологія	2	
Усього годин		28	4

3.3 Тематика семінарських занять

№ з/п	Назва теми заняття	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Філософія як форма духовної культури та світоглядного знання	2	2
2.	Філософія Стародавнього світу	2	
3.	Філософія Середньовіччя, Відродження та Нового часу	2	
4.	Класична та некласична філософія	2	
5.	Українська філософія. Філософські основи буття	2	
6.	Теорія пізнання та наукове пізнання	2	
7.	Філософський аналіз суспільства, культури та людини	2	
Усього годин		14	2

3.4 Самостійна робота студентів (СРС)

№ з/п	Тема СРС	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Філософія як форма духовної культури та спосіб осмислення світу	4	8
2.	Філософія як форма теоретичного та світоглядного знання	4	8
3.	Філософська думка стародавнього Сходу	4	8
4.	Філософія Стародавньої Греції	6	10
5.	Філософська думка Середньовіччя та епохи Відродження	6	8

№ з/п	Тема СРС	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
6.	Філософія Нового часу: пошук універсального методу пізнання та нове розуміння людини і суспільства	6	8
7.	Німецька класична філософія кінця XVIII – початку XIX ст.	6	8
8.	Некласична філософія XIX – XXI ст.	6	8
9.	Українська філософія	6	8
10.	Філософські основи буття: метафізика і онтологія	6	8
11.	Ключові проблеми гносеології	6	8
12.	Філософські проблеми наукового пізнання	6	8
13.	Соціальна філософія	6	8
14.	Філософія культури та філософська антропологія	6	8
Усього годин		78	114

3.5 Індивідуальні завдання

Однією з форм позааудиторної самостійної роботи студента є виконання індивідуальних завдань (ІЗ). ІЗ оцінюється окремою кількістю балів.

ІЗ студентів *денної* форми навчання складається з двох частин:

Завдання 1. Написати реферат (студент обирає тему реферату за номером у списку академічної групи)

Реферат має містити такі складові частини:

- титульна сторінка;
- план реферату (зміст роботи із позначенням сторінок на яких кожний із елементів плану викладений в рефераті);
- вступ;
- зміст;
- основна частина (складається з кількох пунктів);
- висновки;
- список використаних джерел і літератури.

Обсяг реферату має бути в межах 15-20 сторінок друкованого тексту на одній сторінці аркуша формату А4 (без списку літератури і додатків).

Всі частини реферату (ВСТУП, ЗМІСТ, пункти основної частини, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ), що є у плані, повинні бути виділені в тексті заголовками.

Текст розміщується на аркуші, обмеженому берегами: лівий не менше 30 мм, правий – 10 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм.

При комп'ютерному оформленні реферату на сторінці має бути не менше 30 рядків, шрифт Times New Roman, розміром 14 кегль.

Першою сторінкою вважається титульна сторінка, другою – сторінка з змістом реферату.

Порядковий номер сторінки, починаючи з другої, проставляється посередині верхнього берега сторінки.

Реферат має містити посилання на використану літературу. Найзручнішим є спосіб оформлення посилань в міру постування джерел, наприклад [2, 3]. (Перша цифра – номер джерела, друга цифра – номер сторінки).

Кожний бібліографічний запис потрібно починати з нового рядка, літературу слід розташовувати або в алфавітному порядку авторів та назв творів, або в міру використання джерел у змісті реферату.

Теми рефератів:

1. Проблема спілкування і взаєморозуміння в сучасному світі
2. Кіберпростір і ідентифікація онлайн-особистості
3. Цінність у соціокультурній трансформації
4. Єдність цінностей та істини у праві
5. Толерантність у системі взаємовідносин індивід-колектив-суспільство
6. Звичаєве право як елемент української культури
7. Взаємопов'язаність буття, мислення, свідомості та мови (Г.Г. Гадамер)
8. Мова як національний образ світу
9. Мультикультуралізм як соціокультурний феномен
10. Мультикультуралізм і патріотизм
11. Три хвороби сучасності у розумінні Ч. Тейлора
12. Вплив раціоналізму в XVII – XVIII ст. на науково-філософське розуміння живого
13. Поняття свободи у філософії та його сучасне трактування
14. Людина і технології: етичні та соціальні аспекти
15. Проблема щастя та сенсу життя в класичній та сучасній філософії
16. Духовна культура та моральні цінності сучасного суспільства
17. Філософія науки: роль наукового методу у пізнанні світу
18. Соціальна справедливість і філософія права
19. Природа і людина: екологічний аспект у філософському дискурсі
20. Моральна відповідальність особистості в умовах глобалізації
21. Філософія історії: циклічність чи прогрес людства?
22. Етика та мораль у професійній діяльності сучасної людини
23. Проблема тоталітаризму і свободи в політичній філософії
24. Соціальні мережі та формування ціннісних орієнтирів молоді
25. Філософія часу: минуле, сучасність і майбутнє
26. Природа естетики та мистецтва в житті людини
27. Трансформація релігійного світогляду в сучасному суспільстві
28. Проблема рівності та дискримінації у філософській думці
29. Особистість та колектив: конфлікт інтересів у суспільстві
30. Смерть і безсмертя у філософських концепціях
31. Філософія інформаційного суспільства та вплив технологій на людину
32. Ідентичність людини в умовах глобального суспільства
33. Філософія щоденного життя: як мислення формує поведінку
34. Етичні дилеми штучного інтелекту та робототехніки
35. Людина і гра: філософія дозвілля та творчості
36. Філософія щастя в різних культурах світу
37. Вплив глобалізації на культурну ідентичність
38. Мова і мислення: як слова формують світогляд
39. Проблема влади та авторитету у філософській традиції
40. Філософія емоцій: роль почуттів у прийнятті рішень
41. Екзистенційні виклики сучасної молоді
42. Соціальна відповідальність людини у XXI столітті

Завдання 2. Виконати презентацію до однієї з тем:

1. Пошук істини та моральна відповідальність у Платона
2. Етика міжкультурного спілкування
3. Право і справедливість у концепції Джона Роулза
4. Філософія доброчесності в античній думці
5. Поняття свободи волі у сучасній філософії
6. Людина і світ: екологічне мислення у Володимира Вернадського
7. Моральні основи демократії у Юргена Хабермаса

8. Етика взаємодії людини і держави
9. Права людини та суспільна справедливість у Джона Лока
10. Критика влади і дисципліни у Мішеля Фуко
11. Духовна культура і мораль людини у Фрідріха Ніцше
12. Моральні аспекти війни та миру
13. Моральна критика консюмеризму та споживацької культури
14. Права людини і моральні обов'язки громадянина
15. Моральна відповідальність в умовах глобалізації
16. Роль етики у наукових дослідженнях
17. Етичні проблеми штучного інтелекту
18. Поняття сумління у філософській традиції
19. Ідея людяності та відповідальності у Еммануеля Левіса
20. Філософія свободи у працях Іммануїла Канта
21. Мораль і політика: етичні межі влади
22. Етика публічного життя: роль медіа і громадської думки
23. Мораль і екзистенція у філософії Жан-Поля Сартра
24. Філософія історії та розвиток суспільства за Гегелем
25. Конфлікт цінностей у сучасному суспільстві
26. Філософія науки та етики у Карла Поппера
27. Ідея суспільного договору в філософії Жан-Жака Руссо
28. Свобода, мораль і щастя в працях Григорія Сковороди
29. Етика чеснот та доброчесність за Аристотелем
30. Концепція соціальної відповідальності корпорацій
31. Моральна критика консюмеризму та споживацької культури
32. Роль сумління та морального вибору у Аврелія Августина
33. Філософія милосердя та співчуття
34. Проблема особистої відповідальності за колективні дії
35. Проблема справедливості у сучасному праві
36. Пошук істини та моральна відповідальність у Платона
37. Етика договірних відносин та соціальна справедливість
38. Духовна культура і мораль людини у Фрідріха Ніцше

3.6 Форми поточного, проміжного та підсумкового контролю

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни включають: поточний контроль, виконання ІЗ, проміжний контроль.

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так і самостійної роботи студентів та може проводитися в таких формах:

- заслуховування і публічне обговорення підготовлених виступів, доповідей з тематики занять;
- перевірка виконання практичних завдань на аудиторних заняттях;
- усне опитування або письмовий контроль на аудиторних заняттях;
- перевірка виконання завдань СРС.

Контроль виконання ІЗ здійснюється у формі перевірки виконання контрольної роботи.

Проміжний контроль проводиться у формі усного і письмового опитування за матеріалами тем змістових модулів курсу.

Формою *підсумкового контролю* з навчальної дисципліни «Філософія» є екзамен.

При проведенні *підсумкового контролю* у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання Moodle.

3.7 Методика навчання

Лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання).

Семінарські, практичні заняття (публічне обговорення питань тем курсу, дискусії, виконання ситуаційних вправ, участь у діловій грі та ін.);

Самостійне навчання (виконання завдань самостійної роботи (СРС), індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ): контрольна робота, написання рефератів, есе та підготовка презентацій).

4 КРИТЕРІЇ І ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Кожний вид поточної навчальної роботи студента оцінюються за 5-бальною шкалою.

Критерії оцінювання роботи студентів на семінарських, практичних заняттях, виконання завдань СРС:

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Критерії оцінювання виконання індивідуальних завдань (ІЗ) для дисциплін, вивчення яких завершується екзаменом:

Оцінка	Критерії оцінювання
10 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки. Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.
8-9 балів	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.
7 балів	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки. Планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.
6 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.
5 балів	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді. Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.
< 5 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Згідно з діючою в СУРА системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка виставляється на підставі суми накопичених балів студентом, отриманих у ході поточного, рубіжного контролів, виконання ІЗ, складання заліку та екзамену (підсумковий контроль).

Схема розподілу балів:

Екзамен	50 балів (поточний, рубіжний контроль)	10 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	40 балів (підсумковий контроль)
---------	--	--	---------------------------------

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

Екзамен	30 балів (поточний, рубіжний контроль)	5 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	25 балів (підсумковий контроль)
---------	---	---	------------------------------------

Підсумкова семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5 ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є:

- тести;
- реферат;
- усні, письмові відповіді при проведенні контрольних заходів (рубіжний контроль);
- доповіді і виступи на семінарських заняттях;
- усні відповіді під час проведення опитування на заняттях;
- звіти з виконання завдань СРС;
- звіти з виконання практичних завдань;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

6 ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Електронні ресурси: конспект лекцій, електронна бібліотека навчальної літератури, презентації окремих тем, банк тестів, методичні вказівки до вивчення дисципліни для студентів.

7 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Культенко В. П.. Філософія : навчальний посібник. К. : НУБіП України, 2024. 161 с. <https://dglib.nubip.edu.ua/handle/123456789/5531>.
2. Данильян О. Г. Філософія : підручник. 4-те вид., переробл. Харків : Право, 2023. 424 с. <https://jurkniga.ua/contents/filosofiya.pdf>.
3. Лузан А. О. Вступ до філософії. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с. <http://www.dgma.donetsk.ua/metod/filosof/filosofiya/do/3.pdf>
4. Вступ до філософії / за ред ред. Л. Л. Нікітіна. Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 256 с.

5. Вступ до філософії : навч.-метод. посіб. / І.В. Владленова; Н.Б. Годзь; О.М. Городиська та ін. Харків, 2018. 186 с.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/44a02c5e-6363-4c1c-9af9-15d3242db29f/content>

6. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії : наук. посіб. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 238 с.
<http://www.kpkitp.kiev.ua/wp-content/uploads/2025/02/%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF-%D0%B4%D0%BE-%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D1%85-%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%B9-%D0%91%D0%B0%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80.pdf>

7. Філософія: словник термінів та персоналій / В. С. Бліхар, М. А. Козловець, Л. В. Горохова, В. В. Федоренко, В. О. Федоренко. Київ: КВІЦ, 2020. 274 с.
[https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3551/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%D1%80_%D0%9C.%C2%A0%D0%90.%D0%A4%D0%9B%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%A4%D0%AF_%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_\(2\).pdf](https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3551/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%D1%80_%D0%9C.%C2%A0%D0%90.%D0%A4%D0%9B%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%A4%D0%AF_%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_(2).pdf)

8. Історія української філософії : підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар та ін. Київ : Академвидав, 2008. 624 с.

9. Петінова О. Б. Філософія : навчальний посібник. Одеса, 2019. 320 с.
https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3fmb_finan/Filosofiya-navch.-posibnyk.-Petinova-O.B.pdf

10. Петрушенко В.Л. Філософія : навчальний посібник (в 2-х частинах). Львів: Новий Світ-200, 2011. 264 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Petrushenko_Viktor/Filosofii_Kurs_lektsii.pdf

11. Петрушенко В. Л. Філософський словник : терміни, персоналії, сентенції. Львів : Магнолія 2006, 2017. 352 с.

12. Філософія: підручник / Л. В. Губерський, В. П. Андрущенко, А. О. Баумейстер та ін. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : Фоліо, 2017. 625 с. <http://www.kpkitp.kiev.ua/wp-content/uploads/2025/02/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%93%D1%83%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D0%9B.%D0%92.1.pdf>

13. Філософія / І. Бичко, В. Табачковський, А. Бичко, В. Ярошовець. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 648 с.

14. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/4251/1/%D0%91%D0%BB%D1%96%D1%85%D0%B0%20%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>

15. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія : підручник. Львів: Місіонер, 2020. 784 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/35525/2/O_Shepetiak_Philosophy_IFF.pdf

16. Філософія : навчально-методичний посібник. Частина 1 / автори-укладачі: М. П. Плахтій, Т. В. Сулятицька. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 184 с. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/bitstream/handle/123456789/6054/Filosofii-navch.-metod.-posib.-%2014-Serednia-osvita%29-Chast.-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

17. Пуленко І. І. Основи філософських знань : навчальний посібник. Полтава, 2019. 103 с. URL: <https://www.tkfk.te.ua/wp->

content/uploads/2025/10/%D0%9F%D1%83%D0%BB%D0%B5%D0%B9%D0%BA%D0%BE-
%D0%86.%D0%86.-%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8-
%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%81%D1%8C%D0%B
A%D0%B8%D1%85-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%8C-2019-%D1%80.pdf

18. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. Харків : Право,
2018. 432 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/pidr_filos_2018.pdf